

Participatory Academic Administration of Schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3

Jutharat A-nan-uea ^{1*} and Wichian Rooyuenyong ²

^{1,2} Northeastern University

* Corresponding author Email: mjutharat1@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the condition of participatory academic administration and 2) propose a participatory academic administration of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. It was mixed-methods research. The sample consisted of 293 administrators and teachers. The sample size was determined using the Taro Yamane formula with a margin of error of 0.05 and stratified random sampling. A 5-level estimation questionnaire with a reliability of 0.97 was used. The Index of Item – Objective Congruence (IOC) was between 0.67 and 1.00. Three experts were interviewed. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research found that 1. The overall participatory academic administration of schools under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 is at a high level. 2. Six participatory academic administration guidelines: 1) Guidelines for developing the school curriculum: 3 activities 2) Guidelines for developing teaching and learning in schools: 6 activities 3) Guidelines for developing measurement, evaluation, and transfer of learning results: 3 activities 4) Guidelines for developing research to develop the quality of education in schools: 4 activities 5) Guidelines for developing learning media and innovations: 3 activities 6) Guidelines for developing the learning process: 6 activities.

Keywords: Academic Administration, Participatory, Guideline

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

จุฑารัตน์ อนันต์เอื้อ ^{1*} และ วิเชียร รุ้ยรัมย์ ²

^{1,2} มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

* Corresponding author. E-mail: mjutharat1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูจำนวน 293 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่มีระดับความคาดเคลื่อน 0.05 และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 ค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 6 แนวทาง 1) แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3 กิจกรรม 2) แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา 6 กิจกรรม 3) แนวทางพัฒนาการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 3 กิจกรรม 4) แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 4 กิจกรรม 5) แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม 6) แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 กิจกรรม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การมีส่วนร่วม, แนวทาง

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 หมวด 1 มาตรา 6 ระบุเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักจักรึกษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข อีกทั้งยังช่วยเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งให้มีการจัดโครงสร้างและ

กระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาดังบทบัญญัติไว้ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการ การศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไปยัง คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีเอกภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้โดยมุ่งการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การ เรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากลแนวนโยบายและแนวปฏิบัติสำคัญ ที่สุดที่จะน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

งานบริหารสถานศึกษาตามการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลโดยกำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วย 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารทั่วไป ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 งาน เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของการจัดการศึกษาและให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือ มุ่งสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการทำงาน คุณธรรมจริยธรรม ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และอยู่ในสังคมอย่าง มีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา การศึกษาจะสำเร็จตามแนวนโยบายและ มาตรฐานการศึกษาของชาติและเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็น ภารกิจหลักของโรงเรียนที่ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่งและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้ให้ ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจ ของสถานศึกษาส่วน (ปริยาพร วงศ์อนันต์โรจน์, 2546) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นงานหลักของการ บริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านการ บริหารงานวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการ สอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและส่งผลถึงคุณภาพทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กลยุทธ์ที่ 1.2 พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติการยกระดับการ ผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง (กมล ภูประเสริฐ, 2545)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาการปฏิบัติงานในหน้าที่ อย่างเหมาะสมผู้บริหารจะต้องมีภาระงานและขอบข่ายการบริหารโรงเรียนไว้ 4 งานคือ 1) งานวิชาการ 2) งานบริหาร งบประมาณ 3) งานบริหารทั่วไป และ 4) งานบริหารงานบุคคล ในงานดังกล่าวทั้ง 4 งานนี้ งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลัก โดยตรง เป็นงานที่เป็นไปเพื่อให้ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งต่างจากงานการบริหารบุคคล งานการบริหาร งบประมาณ และ งานบริหารงานทั่วไป เป็นงานสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารจะบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพจะต้องเข้าใจขอบข่ายงานวิชาการ จะต้องให้ความสนใจ และตระหนักถึง หน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการคือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการ เรียน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันด้านคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมี หลักการในการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ อาศัยความร่วมมือกันทำงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง กระจายอำนาจและความ รับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ริเริ่มสร้างสรรค์งานวิชาการ ให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน คอยกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำ แก่ครู ประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การบริหารแบบ

มีส่วนร่วมจึงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์, 2557)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารถือว่าเป็นรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการ ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้ว สมาชิกหรือบุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้า การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งหวังจะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจการปฏิบัติงานการประเมินผลงาน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร (ธร สุนทรายุทธ, 2551)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560) สาเหตุสำคัญของการขาดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา คือ การรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลางมากเกินไป ขาดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ การใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ มีการทุจริตและประพฤติมิชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศไม่ทันสมัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลวิธีหนึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพผู้บริหารควรได้นำหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน ร่วมรับผิดชอบตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ หนึ่งในปัญหาสำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงครู การตัดสินใจในด้านการบริหารงานวิชาการมักกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียนได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง ผู้บริหารบางส่วนยังขาดทักษะและความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความร่วมมือในองค์กร และทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น การไม่มีการสนับสนุนในด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น การอบรม หรือการศึกษาในงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ขาดแนวทางที่ชัดเจนในการนำหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้ นอกจากนี้ทรัพยากรที่มีจำกัด ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน และบุคลากร ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนางานวิชาการ หลายโรงเรียนยังขาดเครื่องมือที่จำเป็น เช่น ระบบติดตามผลการเรียนของนักเรียน และระบบประเมินคุณภาพการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นชัดเจนในหลายมิติ คุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงส่งผลโดยตรงต่อความสามารถของผู้เรียนในการแข่งขันในระดับประเทศและระดับสากล การขาดการมีส่วนร่วมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง

สถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียลดลง และไม่ได้นับว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา ซึ่งส่งผลต่อความร่วมมือในระยะยาว ในมิติที่กว้างขึ้น การขาดคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่ยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็น ในการสร้างกลไกให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หรือการติดตามผลการเรียน จะช่วยให้การบริหารมีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการได้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการอบรมและพัฒนาในด้านทักษะการบริหารที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ผู้บริหารเรียนรู้จากกรณีศึกษาของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจะช่วยเพิ่มความเข้าใจในแนวปฏิบัติที่เหมาะสม การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้สามารถเสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาได้โดยตรง การวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์จากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จะช่วยให้สามารถระบุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ และสร้างรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพได้ การแก้ไขปัญหาในการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการพัฒนาบุคลากรจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ การนำแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมาใช้ จะเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืนในระบบการศึกษาไทย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 145 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครูผู้สอนจำนวน 985 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 1,095 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 293 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน ครูผู้สอน 266 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร (Taro Yamane, 1973) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ จากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์

นำผลการวิเคราะห์ระดับปฏิบัติการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้าน จากผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติดี (Best Practice) เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลในลำดับถัดไป

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และเขียนรายงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้

4.2.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่และ ค่าร้อยละ

4.2.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมาวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content Analysis) นำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปและนำเสนอแนวทาง

5. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.1.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) และหาค่า IOC

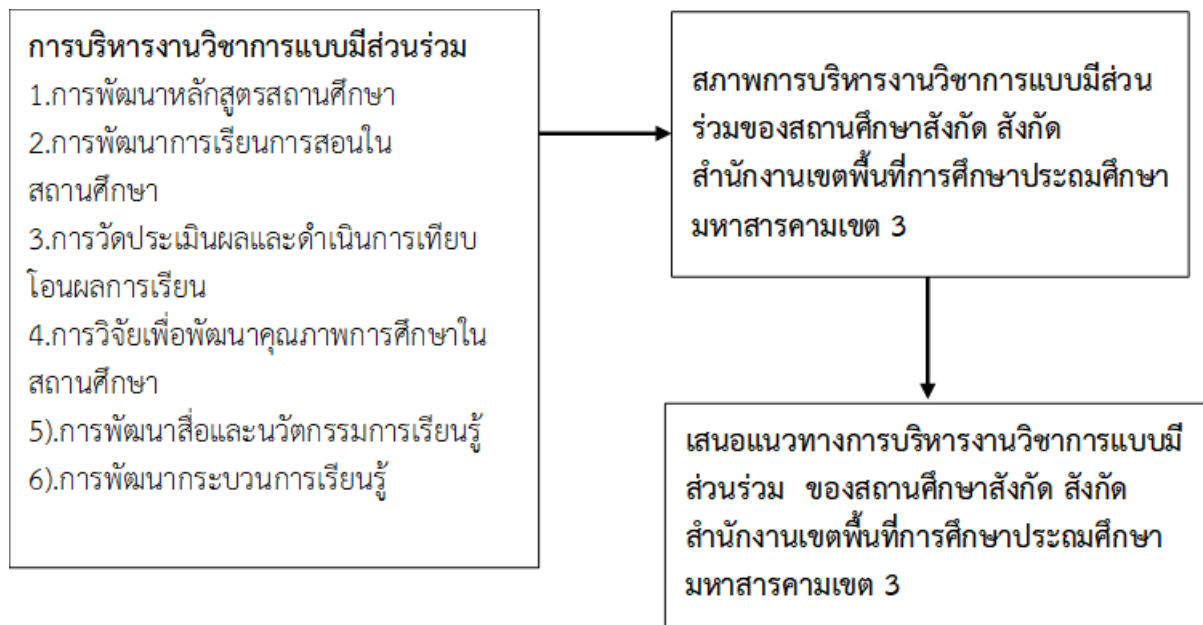
5.1.2 หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จากนักการศึกษาดังต่อไปนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2550); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550); นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ; สุทธิ

รา เกษมราษฎร์ (2559) ; สงวนพงศ์ ชวนชม (2557) อุทัย บุญประเสริฐ (2557) ; Faber and Shearron (1970) ; Miller (1965) Kimbrough and Nunery (1998) และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป รูปแบบการมีส่วนร่วม จาก นักการศึกษาดังต่อไปนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2561) ; สุภัททา อินทรศักดิ์ (2561) ; จินตวีร์ เกษมสุข (2554); กมล ฉายาวัฒนะ (2549) ; ภูมิทร์ นิยมนา (2550) ; ภารดี อนันต์นาวิ (2557) ; Cary (1976) ; Cohen and Uphoff (1991) ซึ่งได้อธิบายประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2)การพัฒนาการเรียนการสอนใน 3) การพัฒนาการเรียนการสอนใน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5).การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 6).การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.04	มาก	4
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.91	0.28	มากที่สุด	1
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.49	0.50	มาก	5
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.10	0.55	มาก	6
5. ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้	4.50	0.52	มาก	3
6. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.51	0.62	มากที่สุด	2
รวม	4.50	4.01	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$) ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.10$)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.1 แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1) เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดตั้งคณะกรรมการประเมิน จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ให้ความเห็นชอบ และปรับปรุงหลักสูตรที่มาจากทุกภาคส่วน 2) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สะดวกและมีความรวดเร็ว 3) มีการเผยแพร่ผลการประเมินและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

2.2 แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นผ่านกิจกรรม โครงการ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) มีการบูรณาการความรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดประชุมหารือร่วมกับผู้แทนชุมชน เพื่อวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน 6) มีการนิเทศชั้นเรียนเพื่อร่วมกันค้นหาจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนา โดยผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเสนอสะท้อนผลให้คำแนะนำ พร้อมทั้งจัดประชุมวิชาการและฝึกอบรมภายในโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวทาง และถอดบทเรียนซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

2.3 แนวทางพัฒนาการวัดประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 1) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการประเมิน ผลการประเมิน และการพัฒนาเครื่องมือวัดผล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้จริงในห้องเรียน 2) ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาเครื่องมือที่หลากหลาย โดยสนับสนุนให้ครูออกแบบเครื่องมือวัดผลที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญและได้มาตรฐาน เพื่อการประเมินที่ถูกต้องแม่นยำและเป็นธรรม โดยมีการประชุมวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนรวมทั้งจัดประชุมอภิปรายและถอดบทเรียนเพื่อนำมาวางแผนพัฒนาการสอนและ 3) กำหนดนโยบายการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และยังมีการจัดสัมมนาและประชุมวิชาการเพื่อให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำเสนอแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างต่อเนื่องและได้มาตรฐาน

2.4 แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 1) ส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินคุณภาพด้านผู้เรียนมากำหนดขอบเขตการวิจัยในชั้นเรียน 2) จัดให้มีการประชุมระดมความคิดระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อวิเคราะห์ผลและใช้ผลการประเมินในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 3) จัดให้มีการประชุมเครือข่ายความร่วมมือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครู ผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางและพัฒนางานวิจัยที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน 4) ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายและทันสมัย

2.5 แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 1) จัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้าง เครือข่ายในการผลิต พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จริงได้ 2) ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการเผยแพร่นวัตกรรม พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

2.6 แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1) ร่วมกันวางแผนและจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาและพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย 2) ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมและพัฒนาสื่อการสอนด้วยตนเองเพื่อให้ตรงความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 3) เปิดโอกาสให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยการเสนอข้อผู้เชี่ยวชาญจากท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ มีแผนจัดการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนางานวิชาการซึ่ง สอดคล้องกับ รัตนกรณ์ พิมพ์พิสัย (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของจังหวัด ชัยนาท พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายด้าน คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาอาจจะต้องนำผลประเมินคุณภาพด้านผู้เรียนมาเป็นข้อมูลหลักในการกำหนดขอบเขตการวิจัยในชั้นเรียน นำข้อมูลผลประเมินมาประกอบการวิเคราะห์ช่วยในการกำหนดแนวทางวิจัยที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางและเผยแพร่ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน การวิจัยทางการศึกษาเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การวิจัยนั้นต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพ วิเคราะห์สาเหตุ ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา นอกจากนี้การวิจัยยังช่วยให้เกิดการพัฒนทั้งผู้เรียนและผู้สอนโดยผ่านกระบวนการวิจัยซึ่งผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้และ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิย สี่หะวงษ์ (2558) ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่าควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนต้องให้ความร่วมมือในการวิจัยตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัย และสอดคล้องกับ หทัย ศิริพิน (2558) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไว้ว่าควรมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับคณะครูในเรื่องของงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 6 แนวทาง 1) แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3 กิจกรรม 2) แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา 6 กิจกรรม 3) แนวทางพัฒนาการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 3 กิจกรรม 4) แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 4 กิจกรรม 5) แนวทางพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม 6) แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 กิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานวิชาการในสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนางานวิชาการ

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในงานวิชาการเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารงานวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กมล ภู่อะเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- กมล ฉายาวัดนะ. (2549). บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า. นนทบุรี: ชบาพับลิชชิง เวิร์กส.
- จินตวีร์ เกยมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ: เนติพงษ์การพิมพ์.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มนตร์ จำกัด.
- ภูรินทร์ นิยมนา. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัตนกรณ พิมพ์พิสัย. (2567). สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษของจังหวัด ชัยนาท. *Journal of Sustainable Social Development*, 2(2). 1 – 14.
- รัชนิย สีหะวงษ์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดรสด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. โรงพิมพ์ ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรของการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงวนพงศ์ ชวนชม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 20(2). 59 – 68.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูป การศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรุงเทพฯ:.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. (2540). *การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สุภัททา อินทรศักดิ์. (2561). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- หทัย ศิริพิน. (2558). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นคร ราษฎร์ประสิทธิ์)*. การค้นคว้า อิสระของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.
- Cary, L.J. (1976). *The role of the citizen in the C.D. process: Community development as am process*. Columbia: University of Missouri Press.
- Cohen J.M. & Uphoff, N.T. (1991). *Participations place in rural development*. Seeking clarity.
- Faber CF. & Shearron G.F. (1970). *Elementary school administration: Theory and practice*. New York Holt Rinehart and Winton.
- Miller P. (1965). *The public administration of American school system*. New York: McMillan.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis (3rded.)*. New York: Harper and Row.